

TV'lerde Yayınlanan Yemek Programları Üzerine Bir Değerlendirme: MasterChef Türkiye Örneği

An Evaluation of Food Programs Broadcasted on Televisions: The Example of MasterChef Türkiye

ÖZET

Günümüzde televizyon kanalları hala en çok tercih edilen kitle iletişim araçlarından olup bu kanallarda yayınlanan yemek programları dünyanın her yerinde oldukça ilgi çekmektedir. Televizyon programlarında yemek temalı yayınlar yüksek reytinge sahip olduğu bilinmektedir. Yemek programları hedef kitlelerin yemek kültürünün gelişmesine katkı sunmasının yanında hoşça vakit geçirmelerine ve gastronomi turizminin gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Televizyondaki yemek programlarında yemeğin bir imge olarak gösterilmesi, insanlara farklı yeme-içme alternatifler sunulmaktadır. İnsanları farklı yemek tatlarıyla buluşturmak yoluyla farklı kültürlerinde tanınmasına vesile olmaktadır. Çalışmada ülkemizdeki ulusal TV kanallarında yayınlanan yemek programları genel olarak incelenmiş bunların arasından MasterChef Türkiye yemek programı örnek olarak ele alınmıştır. MasterChef Türkiye programına katılan yarışmacıların birbirlerine karşı tutumları, sunucuların programlardaki rolleri, yayın saatleri, jüri üyelerinin değerlendirmeleri, yemek yapım ve sunum süreçleri nitel çalışmalarda sık sık kullanılan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda yemek programlarının; izleyicileri eğlendirmek, sosyalleşmelerine katkıda bulunmak, hoşça vakit geçirmelerini sağlamak, farklı yemek kültürlerini tanımak, öğrenmek gibi sonuçlara hizmet ettiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon programları, Yemek yarışmaları, Gastronomi turizmi, MasterChef Türkiye

ABSTRACT

Today, television channels are still the most preferred mass media, and the food programs broadcast on these channels attract a lot of attention all over the world. It is known that food-themed broadcasts have high ratings in television programs. Meal programs not only contribute to the development of the food culture of the target groups, but also make important contributions to the development of gastronomy tourism. Showing food as an image in cooking programs on television offers people different eating and drinking alternatives. By bringing people together with different food tastes, it helps them to be recognized in different cultures. In the study, the food programs broadcast on national TV channels in our country were examined in general and the MasterChef Turkey cooking program was taken as an example. The attitudes of the contestants participating in the MasterChef Turkey program towards each other, the roles of the presenters in the programs, broadcast hours, evaluations of the jury members, food preparation and presentation processes were tried to be analyzed with the content analysis method, which is frequently used in qualitative studies. As a result of the study, meal programs; It has been revealed that it serves the results such as entertaining the audience, contributing to their socialization, ensuring that they have a good time, getting to know different food cultures and learning.

Keywords: Tv programmes, Cooking competitions, Gastronomy tourism, MasterChef Turkey

GİRİŞ

Televizyon, gerçekliğin yorumlandığı, içerik ve olayların kurgulandığı, programlarla izleyicilere aktarıldığı bir kitle iletişim aracıdır (Köksalan, 2009). Günümüzde eskisi kadar olmasa da hala en çok kullanılan kitle iletişim araçlarından birisi olarak televizyon ikamet ettiğimiz mekanların bir çok köşesinde yer almaktadır. Televizyonda gösterilen filmler, sunulan programlar, kurgulanan bir çok hikaye insanları etkileyerek insanların hayatının bir parçası olabilmektedir. Son yıllarda televizyonlarda gastronomi ile ilgili programların yaygınlaşığına şahit olmaktadır. Gastronomi kültürünün anlatıldığı ve bunun insanların dikkatini çekecek şekilde bir show olarak yansıtılması televizyonların izlenme oranını ciddi manada yükseltmektedir (Ünyay, 2009).

Yemek programları, gerçek ve eğlence programları arasındaki geleneksel ayrıma karşı çıkan, günden güne sayısı artan televizyon programlarının en tercih edilen bir parçasıdır; ana ögesi yemek pişirme şovudur (De Solier, 2005). Yemek programları genellikle stüdyoların kendi mutfak setlerinde gerçekleştirilmekte ancak bazılarının restoran ortamında, bahçelerde, nehir ve göl kıyılarında çekildiğini görmekteyiz. Bu tür yemek programlarında ünlü şeflere sıklıkla yer verilmektedir. Yardımcı şefler, davet edilen ünlüler ve konuklar program boyunca birden fazla yemek hazırlarken, ya yemek yapımına yardımcı olurlar ya da misafir konuk olarak sohbet şeklinde programa devam ederler (Diehl vd., 2010).

Yemek programları, programı sunan kişi tarafından tarif edilen yemeği sanal olarak "tadan" ve "koklayan" izleyiciler için görsel bir şölen olmakta ve hayali yiyecek tüketimi sunmaktadır (McBride, 2010). Adema (2000),

Bihter Zeybek Hüsem ¹
Cavit Yavuz ²

How to Cite This Article

Zeybek Hüsem, B. & Yavuz, C. (2023). "TV'lerde Yayınlanan Yemek Programları Üzerine Bir Değerlendirme: MasterChef Türkiye Örneği" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:113; pp:7539-7547. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssjs.70710>

Arrival: 18 May 2023
Published: 31 July 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı, Ordu, Türkiye; ORCID: 0000-0002-4766-8118

² Prof. Dr., Ordu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Turizm İşletmeciliği ABD, Ordu, Türkiye; ORCID: 0000-0001-9279-1740

yemek kanallarını tanımlarken izleyicilerin hayallerinin ötesindeki yiyecekleri yemeyi ve pişirmeyi hayal edebildikleri ve yeni sosyal roller oynayabildikleri "dolaylı tüketim" ile sonuçlandığını ileri sürmektedir. Yine Adema (2000)'e göre "Food Network" kanalı, hem yemek yapımı ve hem de yiyecekler hakkında bilgiler vererek izleyiciye dolaylı bir zevk sunar. Ketchum (2005) ayrıca, Food Network'ün izleyicinin/tüketicinin meta hazzının nasıl gerçekleştirilebileceğine dair tavsiyeler veren bir "tüketici hazzı dünyası" veya izleyicilerle yakın bir bağlantı oluşturduğunu ileri sürer. İyi hazırlanmış bir hikaye, izleyiciyi ilk kelimedenden yakalar, son kelimeye kadar tutar ve doruk noktasına veya aydınlanma anına kadar kendisine bağlı tutar. Program sunucusu, dinleyiciye simüle edilmiş bir deneyim sunar ve gerçek bir deneyimmiş gibi hissetmesi için onu hayata geçirir (Schiffrin, 1987).

Küreselleşmeyle birlikte dünyada ki yaşam biçimleri benzerlik gösteren insanların fazlaşması neticesinde aynı formata sahip yemek programları da popülerlik kazanmıştır. Yemek programlarının popülerleşmesinde katkı sağlayan şeflerin hazırladıkları yemekler sanatsal bir içerik üretir hale dönüşmüş bu sayede programlar daha değerli bir hale gelmiştir. (Kanık, 2016: 247). Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yayın yapan birçok ulusal ve bölgesel televizyon kanallarında yemek programlarının hızlı bir şekilde yaygınlaştığına şahit olmaktayız. Yemek programlarının bu şekilde yaygınlaşmasının en büyük nedeni televizyon kanallarının yüksek reyting beklentilerini karşılaması ve bunun yanında gastronomi kültürünün gelişmesi ve bilinirliğinin artması olarak değerlendirilmektedir (Aldemir vd., 2020).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Televizyon Yayıncılığında Yemek Programları

Türkiye'nin televizyon yayıncılığı ile tanışması, 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (İTÜ) kurulan stüdyolar ve yayın sistemiyle mümkün olmuştur. Televizyon yayıncılığının geniş kitlelere hitap etmesi ve ulaşması ise gerçek anlamda TRT'nin kuruluşundan sonra gerçekleşmiştir (Kurtçu ve Avcı, 2021). TRT 1964 yılında kurulmuş ve 1968 yılında televizyon programlarını yayınlamaya başlamıştır. 1968'den 1990'a kadar Türkiye'de televizyon yayıncılığı alanında faaliyet gösteren tek kuruluş TRT olmuştur (Kuralay, 2020).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte televizyon, insanların eğlenceli vakit geçirmesinde en önemli kitle iletişim araçlarından biri olmuştur. Yarışmalar, diziler ve magazin programları insanların büyük ölçüde zamanını geçirdikleri programlar olarak bilinmektedir (Baran ve Baran, 2014: 171). Televizyon kanalları farklı formatlar ve içerikler geliştirerek, izleyicilerin dikkatinin çekilmesi ve izlenme oranlarının yükseltilmesi adına önemli bir rekabet içerisine girmişlerdir. Bu bağlamda yüksek izlenme oranlarının elde edilmesinde ve dikkat çekilmesinde en önemli programlar yemek programları olmuştur (Görkem ve Ertopçu, 2019). Programların dünya geneline bakıldığında çeşitlilik gösterdiği ve ülkelere göre yerel izler barındırdığı görülmektedir (Umunç, 2020: 1265).

Kathleen Collins (2009)'e göre, yemek programlarının televizyonlarda uzun süre kendini devam ettirebilmesinin nedenleri arasında izleyicinin yaşamına katkı sağlaması ve televizyon kanalları açısından düşük maliyetli olmasının yanında farklı formatlarda sunulmasının olduğu ifade edilmektedir. Yemek programlarının ilk kez Amerika'da radyoda başladığı bilinmektedir. Televizyon yayınlarının 1940 yıllarında başlamasıyla birlikte yemek programları da televizyonlarda yerini almıştır. Yemek programları tarihsel olarak incelendiğinde üç döneme ayrılmıştır. Birinci dönem 1945-1962 yılları arasında olup, bu dönemde yapılan yemek programlarında ev ekonomisi ve beslenme uzmanlarına yer verildiği görülmektedir. 1963-1992 yılları arasındaki dönem ikinci dönem olarak değerlendirilmektedir. Food Network kanalının açılmış olduğu 1993 yılından bugüne kadar olan süreç ise modern dönem olarak adlandırılmaktadır (Collins, 2009: 7-8).

Julia Child, yemek programları döneminin ikonu olarak bilinmektedir. Child yapmış olduğu programlarda yemek yapmayı eğlenceli ve zevkli bir uğraş olarak göstermekte bunu amaç edinmekte böylelikle izleyicilerin boş zamanlarını bu şekilde geçireceklerini kendilerine aktarmaktadır. Diğer önemli televizyon karakterlerinden biri de Graham Kerr'dir. Yemek yapmayı öğretmek gibi bir gayesi olmayıp izleyicileri mizahıyla etkileyerek güldürmeyi amaçlamıştır. 1970'ler, gurme kavramıyla birlikte yemek kültürüne sahip olmanın insanların kendilerini değerli hissetmeye başladığı dönemdir. Food Network'ün kablolu yayına başlaması ve hayat tarzlarının yansıdığı farklı formatların olması, 90'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Food Network, foodie olarak bilinen yemek yemek ve içmekten zevk alan, gündün güne yeni yemek teknik ve formülleri geliştiren, insanların takip ettiği yaşam şekilleri oluşturan bir kanaldır. Farklı malzemelerle ve sunumlarla yapılan yemeklerin yerini ev yemeği tarzındaki yemekler almıştır. Halkın ruhundan anlayan ve mizahını gösterisine ekleyen Emeril Lagasse, televizyon programlarının starı haline gelmiştir. Programının formatında seyirci ile iletişime geçerek, izleyiciyi etkin hale getirip, yemek yapmanın her bir ayrıntısını gösteri şeklinde aktarır. Türkiye'de Food Network 2013 yılından itibaren D-Smart üzerinden yayın yapmaktadır. (Collins, 2009). 1990'lı yıllarda reality show şeklinde yayınlanan Top Chef gibi programlar ortaya çıkmıştır. Eğlence ve heyecanın harmanlandığı Iron Chef, Cook gibi örnekler, bütün dünyada popülerliğini sürdürmüş ve farklı ülkelerde de bu programların örnekleri yapılmaya başlanmıştır (Weisberg, 2003: 116).

Türkiye'deki televizyon kanallarında yayınlanan yemek programlarının gelişimi incelendiğinde, Türkiye ekonomisinin gelişimiyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Dünyaca ünlü firmaların Türkiye pazarına girmeleriyle global ürün ve hizmetlerin faaliyetleri ülkemizde artmıştır. Televizyon programlarının, hem sayısının hem de izleyicisinin 1990'dan sonra arttığı görülmektedir. 2000'li yıllardaki yemek programlarında ana tema yemek olup, 2000'lerin sonrasında ise yemek programlarında çeşitlilik ve yeni formatların geliştirildiği görülmektedir. Yemek programlarına bakıldığında, yemek- eğitim, yemek- yaşam tarzı, yemek- yarışma, yemek- gezi, yemek- tanıtım, yemek- sohbet, eğlence içerikleri olduğu görülmektedir. Türkiye'de özellikle kadın kuşağı programları ve o programların içerisinde yemek yapılması oldukça ilgi görmektedir (Kanık, 2016: 244).

Türkiye'deki ulusal televizyon kanallarında yayınlanan yemek programlarının içerikleri analiz edildiğinde, birçok farklı formatla karşılaşmaktayız. İncelen formatların ilki, gündüz kuşağı olarak yayınlanan kadın programlarının akışı içerisinde yer alan yemek yapma programlarıdır. Bu programlarda daha çok sektörde kendisini geliştirmiş olan, yiyecek-içecek alanına meraklı kişiler yer almaktadır. Zaman geçtikçe yemek programlarına olan ilginin artmasıyla birlikte içeriklerinin değiştiği ve seyirciler ile müziğinde dâhil olduğu program konseptlerine dönüşmeye başladığı görülmektedir. Diğer program formatlarına bakıldığında Gülriz Sururi'nin "A La Luna" (1993) yemek programında olduğu gibi genellikle, konukların ağırlandığı, yemeklerin yapıldığı ancak seyircinin dâhil olmadığı kısa süreli programların olduğunu görmekteyiz (Görkem ve Ertopçu, 2019). Bu yemek programları daha çok sohbet, yemek yapma ve eğlencenin harmanlandığı programlar olarak yayınlanmakta, programı sunan kişilerin ise ünlü kişiler olduğu görülmektedir.

Gastronominin daha çok popülerleşip, yayılmasıyla birlikte bir başka yemek programı formatı daha ortaya çıkmıştır. Alanında profesyonel şeflerin tek başlarına hem yemek yapıp hem sohbet ettiği sohbet-yemek programları şeklinde gerçekleşen programlar başlamıştır. Bu formattaki programların ilk örneği olarak Oktay Usta'nın sunumunu gerçekleştirdiği "Yeşil Elma" programı verilebilir. Emine Beder, Ayşe Tüter gibi stüdyoda çekimi gerçekleşen, seyircinin dâhil olmadığı bazı zamanlarda yemek bilgisine sahip olmayan kişilerin eşlik ettiği programlar da yayınlanmaktadır. Bir diğer yemek programı örneği ise lokanta sahiplerinin sunumunu gerçekleştirdiği sağlık, lokanta yemekleri, toplumsal duyarlılıkların bir arada harmanlandığı programlardır. Yayınlanan tüm programlarda tanıtım-egitim-yerel yemek kültürlerine anlam ve değer katılması amaçlanmaktadır. Vedat Milör, Turgay Başyayla, Mehmet Yaşın gibi ünlü isimlerin programlarında da gezi ve yerel yemek kültürlerinin seyirciye aktarılması amaçlanmaktadır (Kanık, 2016).

Yemek yarışma programları Uluslararası alanlarda dünyadaki formatların satın alındığı ilk programlardır. Bu tür formatlı programlara MasterChef Türkiye ve Yemekteyiz programları örnek olarak gösterilebilir. 2010 yılından itibaren yemek programlarının yayınlandığı ulusal birçok kanalda, modernliği temsil eden, eğlenceli, popüleritesi yüksek birçok şefin program yaptığı görülmektedir. Bu şeflere örnek olarak Refika Birgül, Yağız İzgül, Arda Türkmen gibi şeflerin yapmış oldukları programlar gösterilebilmektedir. Ulusal kanalların bazılarında 24 Kitchen, Planet mutfak gibi yemek programları 24 saat yayın yaparken, birçok yeni nesil şefler de diğer kanallarda yayın yapmaktadır (Kanık, 2016).

Yemek Programlarının Konsepti

MasterChef yarışma programının orijinal versiyonu Britanya'ya aittir. Dünyadaki en başarılı yemek yarışmalarından biri olup, 2011 yılında Türkiye'de Show TV kanalında yayınlanmaya başlamıştır. 2018 yılı Eylül ayı itibarıyla de TV8'de yayınlanmaya başlamıştır (Kanık, 2016). Programın amacı, amatör aşçıların ya da bu alanda ustalaşmak isteyen bireylerin marifetlerini sergileyip, zorlu etapları da geçerek "Türkiye'nin en usta şefi" unvanını almasını sağlamaktır (Sönmez, 2020: 144). Bu program seyircilerin izlerken aynı zamanda eğlenerek, daha keyifli bir şekilde öğrenmesini amaç edinmiştir (Kanık, 2016). Televizyon programlarının hazırlanırken ticari gerekliliklerin dikkate alındığı geniş ve heterojen izleyiciler tarafından seçmeci olmayan bir tarzda izlenilmesi için düzenlendiği bilinmektedir. Hatta izleme kararı programın niteliğinden çok izlemeye elverişli saate göre verilmektedir (Gerbner vd., 2014: 283).

Yarışmanın konsepti incelendiğinde ödül ve eleme formatı işleyişinin olduğu görülmektedir. Program müddetinde yarışmacıların kaptanlığı, ödülü, dokunulmazlığı kazanabilmek için verilen görevleri, belirli sürelerde tek başlarına ya da grup halinde yerine getirdikleri görülmektedir (Sönmez, 2020). Yani yarışmacılar tek olarak yarışabildikleri gibi takım olarak da yarışmaktadırlar. Takım halinde yarışılan zamanlarda mavi ve kırmızı takım olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Türkiye versiyonunda ön değerlendirmeyi geçen belirli sayıdaki kişilerle yarışma başlar. Britanya versiyonundan farklı olarak 3 jüri bulunur. Haftanın her günü yayınlanan programda 1 kişi elenir. 12 hafta sonunda 8 kişi yarı finale kalır. 16. haftanın sonunda 4 kişi çeyrek final için yarışır, kalan 4 kişiden 2 kişiyle yapılan finalin sonucunda MasterChef Türkiye birincisi seçilir. Haftanın her günü akşam saat 20.00 da MasterChef Türkiye izleyicisiyle buluşmaktadır (TV8, 2022).

Arda'nın Mutfağı, 2010 senesinden itibaren her cumartesi gündüz kuşağı saatinde 13.00'da Kanal D'de yayımlanmaktadır (Kanal D, 2022). Yemek pişirme programları genel anlamda eğlence amaçlı yayınlanmakta olarak algılansa da eğitici dirler ve gençler başta olmak üzere tüm yaş gruplarına hitap etmektedir (Diehl vd., 2010). Arda Türkmen, konuklarını stüdyonun mutfağında ağırlamakta ve yemekleri kendisi, sohbet eşliğinde yapmaktadır. Arda ile Omuz Omuza, ünlü isimlerin katıldığı Arda Türkmen'in yardımıyla mutfak performanslarını sergilediği, eğlence odaklı olan bir yemek programıdır. Arda Türkmen bu programda üç dört çeşit yemeğin hazırlanma sürecini net bir şekilde açıklamalar yaparak anlatır. Birçok ipuçları vererek, bilgilerini paylaşır. Hazırlık aşaması biten yemekleri tadımlar ve en önemlisi de yemekleri pratik ve lezzetli hale dönüştürme misyonunu üstlenir. Arda Türkmen için zaman oldukça önemlidir, kısa süre içerisinde en fazla bilgiyi ve pratik tarifleri aktarmaya çalışmaktadır. Hafta sonu Pazar günü 13.00'da Kanal D' de yayımlanmaktadır (Kanal D, 2022). Gündüz kuşağı programı olmakla birlikte ev hanımlarına ve yemeğe ilgisi olan izleyicilere hitap etmektedir

Memet Özer ile Mutfakta, hafta sonu cumartesi günleri 11.15'de Fox TV'de yayımlanmaktadır. Ünlülerin konuk olduğu ve yemeklerin tarifleriyle birlikte detaylı olarak sunulduğu bir programıdır (Fox TV, 2022). Gündüz kuşağı olarak yayınlanan program her kesime hitap etmektedir. Ülkemizde özellikle kadınların yemeklerde, davetlerde, buluşmalar da sohbet eşliğinde yemekler hazırlaması, programlara olan ilginin nedenleri arasındadır.

Gelinim Mutfakta, hamarat kadın olma iddiası olan kadınların yarıştığı gündüz kuşağı programlarında yer almaktadır. Yarışma yaklaşık iki buçuk saat sürmekte, dört farklı kayınvalidenin gelinleriyle birlikte yarıştığı bir konseptte sahiptir. Yarışma müddetince gelinler belirli bir zaman aralığında kendilerinden istenilen yemekleri yaparak, sunumlarını yaparlar. Hafta içi cuma günü haftanın kazananı belli olmakta ve ödül kazanmaktadır. Haftanın en düşük puanına sahip olan yarışmacı ise programa veda etmektedir. Hedef kitlesi Evde daha çok zaman geçiren ev hanımları olmasında dolayı gündüz kuşağı yayınlanan programlardandır (Vargel, 2016: 163). Gelinim Mutfakta programı Kanal D kanalında hafta içi her gün saat 13.00'da Nursel Ergin'in sunumuyla ekranlarda bulunmaktadır (Kanal D, 2022).

Yemekteyiz programının orijinali 2005 yılında İngiltere'de, Kanal 4'te yayımlanmaya başlamıştır. Programın adı o yıllarda "Come and Dine with Me" olarak yayımlanmıştır. Türkiye'de ki formatı ilk kez 2008 yılında Show TV kanalında yayımlanmaya başlamıştır. 2012 yılında Fox TV'de, 2015 yılında ise Kanal D'de yayımlanmıştır. 2022 yılı itibarıyla 11. sezonuna başlayan yemekteyiz programı 2017 senesinden bu zamana kadar TV8'de yer almaya başlamıştır. Zuhal Topal'ın hem jüriliği hem de sunumuyla hafta içi her gün 16.00'da TV8'de yayımlanmaktadır (TV8, 2022). Gündüz kuşağında yayınlanan program yaklaşık 4 saat 15 dakika sürmektedir. Yarışmacının yemekleri hazırlaması ve sunumunu yapması, masa düzeninin kurulması ve servisi gibi süreçlerde programın süresine dâhildir.

Konsept olarak incelendiğinde; her hafta 5 yarışmacı yarışmaktadır. Hafta içi gün gün yarışmacılara konuk olup, yapılan yemekleri kendisi ve diğer yarışmacılar değerlendirmektedir. Programın sunucusu ve diğer yarışmacılar program bitmeye yakın o günkü yarışmacının kendisini, misafirperverliğini, masa düzenini ve yemeklerini puanlarlar. Program süresi boyunca yarışmacılara fikirlerini soran, değerlendirmeler isteyen, kimi zaman sunucunun da yorumlarını soran bir dış ses de programa dâhil olmaktadır (Aydoğdu, 2022: 45). Zuhal Topal'la Yemekteyiz, içerik yönünden izleyicilerin kolay algılayabileceği, izleyicinin düşünmesini gerektirmeyen bir programdır (Mutlu, 2008: 24). Gündüz kuşağı olarak yayınlanan bu program, hem yarışmacı hem de puan veren jüri olarak iki rol üstlenmiş katılımcılar arasında icra edilmektedir. Bu durumun yarattığı dengesizlik ve çatışma, programı ilgi çekici hale getirir (Hall, 2003).

Şef Türev Uludağ'ın sunduğu Bir Yemek Olsan, her hafta farklı ünlülerin ağırlandığı bu program, cumartesi günleri TV8 kanalında saat 09.00'da ekranlarda yer almaktadır (TV8, 2022). Mutfak Bahane, Derya Taşbaşı'nın sunumuyla hafta içi her gün 14.00'da ATV'de yayımlanmaktadır. Mutfak da yarışmacıların hünelerini sergilediği ve ödül kazandıkları bir programdır (ATV, 2022). Mutfakta Gülşah Var, Gülşah Şen'in sunumuyla her Pazar 14.00'da Beyaz TV'de yer almaktadır. Yemek tariflerinin verildiği, enfes sunumların yapıldığı bir içeriğe sahiptir (Beyaz TV,2022).

Nermin Gül'ün tarifleri uyguladığı aynı zamanda sunumunu gerçekleştirdiği Nermin'in Enfes Mutfağı adlı program hafta içi her gün 09.50' de Kanal 7'de yayımlanmaktadır. Kanal 7'nin sevilen programı olan Nermin'in Enfes Mutfağında pratik tarifler, lezzetli yemekler, birbirinden şık sunumlar yer almaktadır. Programda yemek yapmanın püf noktaları ve sırları sık sık paylaşılmaktadır. Nermin Gül, birbirinden uzman isimleri programında ağırlamakta ve akla gelebilecek birçok soruyu yayınında ele almaktadır. Hedef kitlesi daha çok ev hanımları olup yemek yapmaktan haz duyan herkeştir (Kanal 7, 2022).

En Hamarat Benim, Kadir Ezildi'nin hem jüri üyeliğiyle hem de sunumuyla ekranlarda yerini almaktadır. Hafta içi her gün 13.00' da Fox TV'de hamarat ve kendine güvenen yarışmacıların katılımıyla gerçekleşmektedir. Eğlence

amacı güdülen program, hedef kitle olarak herkese hitap ettiği için oldukça rağbet görmektedir (Fox TV, 2021). Programa temizliğine, hamaratlığına, misafirperverliğine güvenen herkes katılabilmektedir. Yarışmacıların önce temizlik daha sonra mutfaktaki hünelerini sergilemesiyle program akışı devam etmektedir. Yarışmacı adayların ve sunucunun beğeni süzgecinden geçen günün yarışmacısı oylanmakta ve haftanın finalinde de en yüksek puanı alan yarışmacı büyük ödülün sahibi olmaktadır (Hürriyet, 2021).

Tablo 1: Türkiye'deki Yemek Yarışma Programları ve Konseptleri

Yemek Programları	Yarışma	Konseptleri
MasterChef		Ödül ve eleme formatı olan yarışmada; yarışmacılar kendilerine verilen görevleri en kısa sürede ve en iyi sunumla ve lezzetle jüri üyelerinin huzuruna çıkarmaktadırlar.
Zuhal Topal'la Yemekteyiz		Her hafta 5 yarışmacı yarışmaktadır. Konuk olan yarışmacılar o gün yarışan kişiyi oylama sistemiyle değerlendirir ve haftanın son günü yarışma birincisi belli olur.
Gelinim Mutfakta		Gelinler belirli bir zaman aralığında istenilen yemekleri yaparak, sunumlarını yaparlar. Her cuma günü haftanın kazananı belli olup, ödül kazanmaktadırlar. En düşük puana sahip olan yarışmacı ise programa veda etmektedir.
En Hamarat Benim		Yarışmacı adayların ve sunucunun beğeni süzgecinden geçen günün yarışmacısı oylanmakta ve haftanın finalinde de en yüksek puanı alan yarışmacı ödülün sahibi olmaktadır.
Mutfak Bahane		Mutfak da yarışmacıların hünelerini sergilediği ve ödül kazandıkları bir programdır.

Tablo 2: Türkiye'deki Yemek Programları ve Konseptleri

Yemek Programları	Konseptleri
Arda'nın Mutfağı	Arda Türkmen, konuklarını stüdyonun mutfağında ağırlamakta ve yemekleri kendisi, sohbet eşliğinde yapmaktadır.
Arda ile Omuz Omuz	Ünlü isimlerin katıldığı Arda Türkmen'in yardımıyla mutfak performanslarını sergilediği, eğlence odaklı olan bir yemek programıdır.
Memet Özer ile Mutfakta	Ünlülerin konuk olduğu ve yemeklerin tarifleriyle birlikte detaylı olarak sunulduğu bir programdır.
Bir Yemek Olsan	Her hafta farklı ünlülerin ağırlandığı bu eğlence odaklı bir programdır.
Mutfakta Gülşah Var	Yemek tariflerinin verildiği, enfes sunumların yapıldığı bir içeriğe sahiptir.
Nermin'in Enfes Mutfağı	Birbirinden uzman isimleri programında ağırlamakta ve pratik tarifler, lezzetli yemekler, birbirinden şık sunumlara yer vermektedir.

Türkiye'de günlük TV akışında izleyiciye birçok seçenek sunulmaktadır ve bu seçenekler arasında yemek programları eğitcilik ve öğreticilik açısından en popüler programlardandır. Bu yemek programları içerisinden araştırma verilerine göre en dikkat çekici olan ve izlenesi bulunan MasterChef programıdır. Program içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir ve elde edilen veriler detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

MasterChef Türkiye Yemek Yarışma Programı

MasterChef kelime anlamı olarak Dünya Aşçılar Federasyonu tarafından seçilmiş aşçılar için kullanılan bir terimdir. Yapılacak iki aşamalı sınavdan sonra başarılı olanlara verilen bir unvandır. MasterChef Türkiye yarışma programında yarışmacılar Türk mutfağından ve çeşitli ülkelerin mutfağından çeşitli lezzetleri belirli bir süre içerisinde istenilen tarif doğrultusunda hazırlamaktadırlar. Bütün yarışmacılara eşit süre ve malzemeler verilir. Her bir yarışmacıya ait çalışma ortamında hazırlanan tarifler, verilen sürenin bitimiyle jüriye sunulur.

MasterChef Türkiye yarışmasının genel kuralları ve formatı şu şekildedir; MasterChef başvuru sürecinin sonrasında eğer başvurunun kabul edilmesi sonrasında yarışmacı 1. tura katılabilmektedir. Bu turda yarışmacılar tek tek jüri üyelerinin karşısında kendini tanıtmakta ve aynı anda yemek yapmaktadır. Yemeği 5 dakika içerisinde tamamlamak zorundadır. Bu aşamada yarışmacı, şeflerden en az ikisinin evet oyunu alırsa bir üst tura yani ikinci tura yükselmektedir. 2. turda yarışmacılar 3'lü elemelere girer. Bu turda şefler yarışmacılardan bir yemek ister ve her yarışmacı o yemeği yapar. Yapılan yemeklerden en lezzetlisi ve teknik olarak en doğru olanı yapan yarışmacı üçüncü tura yükselir. 3. turda 3'lü elemelerden başarıyla geçen tüm isimler ana kadroya girebilmek için var güçleriyle yarışır. Üçüncü turda şeflerin herkesin yapması için ortak olarak verdiği tarifin doğru bir şekilde yapılmasını gerektirir. Bu yarışmayı başarıyla tamamlayan yarışmacılar ana kadroya girip isimleri yazılı önlüklerini alırlar. Bundan sonraki aşamalarda ana kadroya giren yarışmacılar tekli oyunlar başlayana kadar takımları içerisinde performanslarını sürdürerek yarışmaya devam ederler. Yarışmada son 5 kişi kalırsa artık tekli performanslar sergilenmeye başlar. Son iki kişiye kalan yarışmacılar final performanslarını sergileyerek o gece sonunda kazanan tabağın sahibi şampiyon ilan edilir (Nefisyemektarifleri, 2022).

Reality show programları olarak tanımlanan bu programlar kurmaca ve abartının ön planda olduğu bir anlatıya sahiptir. MasterChef Türkiye, yemeğin yapım aşamaları ve sunum biçiminden daha çok olayların dramatize edilerek izlenebilir olmayı amaçladığı görülmektedir (Kanık, 2016). Oluşan dramatik etkinin sonucunda kimi zaman yemek yapım aşamalarında aksaklıklar yaşandığı kimi zamanda iyi bir sunumun ortaya çıkmasıyla

sonuçlanmaktadır. Jüriler yemek yapım aşamasında yarışmacılara yaptıkları eleştirilerle ve yorumlarla gerilimi arttırarak yarışmanın heyecanını üst seviyelerde tutmaktadırlar.

Masterchef Türkiye jüri üyelerinin birbirinden farklı kişilik özellikleri vardır. Somer Sivrioğlu, esprili ve olumlu bir kişilik, dünya mutfağı örneklerine daha çok yönelmektedir. Daha önce yemek yazarlığı deneyimi ve ayrıca ‘lezzet yolculuğu’ adında bir radyo programında sunuculuk yapmıştır. Somer şef, Avustralya Sydney kentinde bir restoran işletmektedir. Somer şefin özelliklerinden birisi en az malzeme kullanılarak en iyi yemeklerin hazırlanmasını istemesidir. Somer Sivrioğlu’nun MasterChef yarışmasında dikkat çeken şef bıçağı küpesi iz bırakmıştır. Mehmet Yalçınkaya daha sert ve otoriter yapılı bir kişiliğe sahip olup, yarışmacıların eksiklerini daha net bir şekilde dile getirmektedir. Danilo Zanna ‘ya bakıldığında jürilerin arasında en güler yüzlü ve ortamı yumuşatmaya çalışan karaktere sahiptir. İtalyan asıllı olan jüri oldukça eğlenceli ve hareketli bir yapıya sahip olmakla birlikte Türkçeyi yarım yamalak konuşmasıyla da kendini sevdiren bir kişidir (Tutar ve Durukan, 2020: 356). Danilo Zanna Türkiye’de birçok programda dünya mutfağı ve Türk mutfağına ait yemeklerin tanıtımını yapmıştır. Ayrıca çeşitli televizyon dizi ve programlarında yer alarak ilgi çekmeyi başarmış ve kendini sevdirmiştir.

Programdaki jürilerin eğitim ve kariyer hayatlarının üst düzeylerde olması ve uzman bilgileri programın yayıncılığının sürdürülmesinde önemli bir unsurdur. Yarışma programında ki şefler Türkiye’de ve dünyada ki en iyi otellerde çalışmış şefler olmakla birlikte “executive” şef pozisyonunda çalışmaktadırlar. Şeflerin aynı zamanda kendilerine ait restoranları vardır. Program süresi boyunca şefler genellikle kendileriyle ilgili bilgilerden bahsederken yurtdışı iş tecrübelerini sık sık dile getirmekte, gastronomi alanındaki mesleki deneyimlerini paylaşmaktadırlar. Şeflerin unvanları ve iş sektöründeki konumları verilen örneklerle devamlı olarak izleyicilere ve yarışmacılara vurgulanmaktadır (Tutar ve Durukan, 2020: 358).

Yarışmanın yarışmacıları incelendiğinde olayları genelde dramatize ederek anlattıkları görülmektedir. Gündelik yaşantıda yaşanan anlar dışında gelişen farklı olayları ve gariplikleri daha çok ekrana yansıtmaktadırlar. Yarışmacıların yaşları, meslek grupları, medeni durumları gibi birçok demografik özellikleri birbirlerinden farklıdır. Farklı karakterlerde ki insanlara yer verilerek yarışmacıların diğerleri arasından sıvırılması amaçlanmış ve izlenmeyi arttırma amaçlanmıştır (Tutar ve Durukan, 2020: 356) Programa katılan her bir yarışmacının ayrı bir hikayesi vardır ve izleyiciye bu hikayelerin geçmesi için jüri üyeleri de ekstra çaba sarf etmektedir.

Yarışma süresi boyunca birçok ürün yerleştirmeye yer verilmektedir, şefler programın en heyecanlı kısmında ya da reklama girilmeden hemen önce bir ürünün tanıtımını yaparak izleyicinin dikkatini çekmektedirler. Tanıtımı yapılan ürünler genellikle mutfak eşyaları olmaktadır.

SONUÇ

Televizyon yemek programları ve yarışmaları toplumu birçok açıdan etkilemekte ve dikkat çekmektedir. Bu tür programlar toplumu etkilemekle birlikte aynı zamanda izleyicilere belirli mesajlar vererek dikkatlerini çekmeyi amaçlamaktadır. Ulusal televizyon kanallarının daha çok gündüz kuşağı yayınlarında yayınlanan programlar, izleyicinin sosyalleşme, kendi hayatını kabullenme, vakit geçirme, kaçınma gibi temel ihtiyaçlarını konu edinerek hedef kitlelerinin ilgisini çekmektedir. Toplumsal konuların reality show şeklinde izleyiciye aktarılması programların izlenilebilirliğini arttırmak amaçlıdır. Programların sayısının gittikçe artmasının sebebi olarak reyting oranlarının çok yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Program ve yarışmaların asıl konsepti ve amacı bilgi vermenin dışına çıkarak kaos ortamından oluşan gerginlikle sürdürülebilirliği amaçlamak haline gelmiştir. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan yemek programlarının izleyiciler tarafından tercih edilebilir niteliklerde olmasının nedeni olarak reyting ve kar odaklı olmaları esas olarak gösterilebilmektedir. Günümüzde bu amaç doğrultusunda daha çok kültür, bilgi, spor programlarından ziyade yarışma programlarının yayımlandığını görebilmekteyiz.

Türkiye’de yayınlanan yemek programlarının dünyada birçok örneğine rastlandığını görmekte birlikte uyarılma olarak yayımlandığı da tespit edilmiştir. Yayınlanan programların içerikleri, konseptleri birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Yapılan incelemeler sonucunda konseptler genel olarak yemeklerin hazırlanma süreci, masa düzenlerinin kurulması, sunumların yapılış şekli, yarışmacıyı değerlendirme, oylama ve kazanan kişiye ödül verilmesi sistemiyle gerçekleşmektedir. Sofra düzenlerinin özenli bir şekilde hazırlanması, toplumsal açıdan oldukça önemli bir yere sahip olmakla birlikte daha çok ev hanımlarının ilgisini çekerek etki uyandırmaktadır. Yarışma programları incelendiğinde bireysel ya da tek yarışan yarışmacıların yemek hazırlama süreci, sunum biçimi, jürilerin oylaması ve eleme sisteminin hakim olduğu bir sürecin izleyiciye aktarıldığı gözlemlenmektedir.

Reality show şeklinde yayınlanan programlarda yarışmacının acımasız eleştirilere maruz kaldığı, çatışma içerikli bir yayının gerçekleştiği görülmektedir. Gerçeklik ile kurgunun iç içe geçmesi sebebiyle toplum üzerinde direkt bir etkiye sahip olabilmektedir. Programların sunucuları, jürileri program boyunca yarışmacılara yönelmiş oldukları sorular ile kaybetme sebeplerine yönelik görüşlerini öğrenerek, kaos ortamının oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Yarışma boyunca stres ve rekabetin hakim olduğu bu süreçte dış ses ve sunucuların müdahalelerde bulunarak yarışmacıları karşı karşıya getirdiği sonucuna varılmıştır. Jürilerin ve sunucuların sektör ile ilgili kariyer deneyimlerini izleyici ve yarışmacılara sık sık vurguladıkları görülmektedir. Tüm bunlardan yola çıkıldığında, yemek program ve yarışmalarını izleyen kitleye kurguya dayalı, reyting oranının yüksek tutulmaya çalışıldığı, ticari amaç güden programların izletilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. İzleyicilerin de programlarla özdeşleşmesi sonucu büyük bir hayranlık ve merakla programları takip ettikleri ve hayatları ile bağdaştıkları görülmektedir. Programların konseptleri ve içerikleri popüler kültürde yer alan sofraya düzenlerinin özenle hazırlanması, şık sunumlar gibi güncel konuları ele aldığı için merak uyandırarak, programın bir malzemesi olarak seyirciye sunulmaktadır.

MasterChef Türkiye yarışma programı, haftanın 6 günü yaklaşık dört saatlik bir yayın sürecine sahiptir. Yarışma ön değerlendirmelerinden yapılmasının ardından 16 kişilik kadroyla başlamaktadır. Her hafta bir kişi elenir ve ön elemelerde ilk 16 kadrosuna giremeyen diğer yarışmacılar yarışmaya dâhil olur. İlk iki buçuk aylık yeni yarışmacı ekleme uygulaması daha sonrasında son bulmaktadır. Yarışmada üç ayın dolması sonucunda sekiz yarışmacı kalır ve dört ay sonunda da dört kişilik çeyrek finalistler belli olur. Kalan dört kişi arasında yapılacak olan final sonrasında Türkiye'nin en usta şefi MasterChef'i seçilir (Sönmez, 2020: 144).

Yarışmacılar gruplar halinde yarıştıkları gibi aynı zamanda bireysel olarak da yarışmaktadırlar Grup halinde yarıştıkları zamanlarda kırmızı ve mavi olmak üzere takımlara ayrılmaktadırlar. "Türkiye'nin en iyi ve usta şefi ödülü ve para ödülünü alacak olan yarışmacılar alacakları ödüllerin yanı sıra bu sektörde iyi bir kariyere de sahip olabilmek amacıyla yarışmaktadırlar. Bireysel ve grup yarışmaları fark etmeden jüriler yemekleri ve sunumları beğendirmek için büyük bir rekabet içerisine girerler Program süresi boyunca jüriler tarafından kendilerine verilen yemekleri eksiksiz bir şekilde sunmak için çaba sarf etmektedirler (Sönmez, 2020: 146).

KAYNAKÇA

- Adema, P. (2000). Vicarious Consumption: Food, Television and the Ambiguity of Modernity. *The Journal of American Culture*, 23, 113-123.
- Akyüz O. & Meder, M. (2019). 2019 yılı "Gündüz Kuşağı" Tv programlarının üzerine bir değerlendirme. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 12-131.
- Aldemir, T., Işkın, M. & Şengel, Ü. (2020). TV Yemek Programlarının Popüler Kültür Algısı ve Gençlerin Eğitim-Meslek Seçimlerine Etkileri. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(12), 971-986.
- Aydoğdu, E. (2022). Yemek Kültürünün Yeniden Üretimi: Yemekteyiz Programı Üzerine Bir İnceleme. *Ahi Evran Akademisi*, 3, 38-53.
- Baran, T. & Baran, S. (2014). Televizyon programları, sembolik tüketim ve toplumsal yansımaları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 171-175.
- Collins, K. (2009), *Watching What We Eat*, New York. *Continuum Publishing*.
- De Solier, I. (2005). TV Dinners: Culinary Television, Education and Distinction Continuum. *Journal of Media & Cultural Studies*, 19, 465 - 481.
- Diehl, D. C., Pracht, D. W., Forthun, L.F. & Simonne, A. H. (2010). Food safety for 4-h youth: a survey of interests and educational methods, *The Journal of Extension*, 48, 1-11.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M. & Signorielli, N. (2014). Televizyon ile büyüme: kültüvasyon perspektifi. Medyaya Karşı, (M. Morgan, Der.), (V. Batmaz, Çev.), *Birinci Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları*, 281-312.
- Görkem, O. & Ertopcu, İ. (2019), TV Yemek programlarının gastronomi eğitimine yansımaları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3, 1501-1513.
- Göze, F. E. (2015). Televizyon imgesine sinema perdesinden bakmak. *Nobel Yayınları*.
- Gürbüz, F. N. (2011). Tasarım Araştırmalarında Televizyonun Veri Kaynağı Olarak Kullanılması: 'Yemekteyiz' Programı Üzerinden Mutfak Kültürünün İncelenmesi (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Hall, A. (2003). Reading Realism: Audiences' Evaluations of the Reality of Media Texts. 53, 624- 641.
- Kanık, İ. (2016), Gastro gösteri popüler kültür ürünlerinde yemeğin kültürel gösterisi. *Ayrıntı Yayınları*.
- Ketchum, C. (2005). The essence of cooking shows: How the food network constructs consumer fantasies. *Journal of Communication Inquiry*, 29, 217-234.

- Köksalan M. E. (2009). Küreselleşme Sürecinde Televizyon: Çok Kimliklilik ve Postmodern.
- Kuralay, İ. (2020). Kamusal Televizyon Yayıncılığının Belgesel Türleri Üzerindeki Etkisi: TRT Televizyon Belgeselciliği. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 140-160.
- Kurtçu, C. & Artun, A. (2021). Türkiye’de Kamu Hizmeti Yayıncılığı İle Tematik Yemek Kanalları İlişkisinin Kamusal Alan Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 4(1), 28-51.
- McBride, A. E. (2010). Food porn. *Gastronomica*, 10, 38-46.
- Monfared, J. H. & Derakhshan, H. (2015). The Comparison of Qualitative and Quantitative Research. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 5, 1111-1117.
- Mutlu, E. (2008). Televizyonu anlamak. İkinci Baskı, Ankara: Ayraç Kitabevi.
- Schiffrin, D. (1987). Discourse Markers. Cambridge University Press, Cambridge.
- Sönmez, G. (2020). Televizyon Reality Yarışmalarında çatışma İçerikli Konuşma Analizi: MasterChef Türkiye Yarışma Programının İncelenmesi. *Kurgu*, 28(1), 141-158.
- Tutar, C. & Durukan, D. (2020). Gastronomi kültürünün inşası ve dönüşümünde televizyon: Masterchef Türkiye ve The Taste Türkiye programları örneği. *İstanbul University Journal of Sociology*, 40, 339-364.
- Umunç, C. (2020), Yemek ve sağlık programlarında katılımcı ve takipçi yorumlarının sağlıklı beslenme farkındalığı açısından incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7, 1263-1284.
- Vargel, P. (2016). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye’de Gündüz Kuşağı Programlarında Kadın Temsili. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Weisberg, D. (2003). Art, Food In, Slomon H. Katz, ditor in Chief. Encyclopedia of Food and Culture, 1. Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Atv, (2022, Aralık). Mutfak Bahane programı hakkında, <https://www.atv.com.tr/mutfak-bahane> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Beyaz Tv, (2022, Aralık). Mutfakta Gülşah Var programı hakkında, <https://www.beyaztv.com.tr/program/mutfakta-gulsah-var> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Fox Tv, (2022, Aralık). En Hamarat Benim programı hakkında, <https://www.fox.com.tr/En-Hamarat-Benim> (Erişim tarihi: 15.12.2022).
- Fox Tv, (2022, Aralık). Memet Özer ile Mutfakta programı hakkında, <https://www.fox.com.tr/Memet-Ozer-ile-Mutfakta> (Erişim tarihi: 15.12.2022).
- Hürriyet, (2022, Aralık). <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/televizyon/en-hamarat-benim-sunucusu-kadir-ezildi-kindir-iste-en-hamarat-benim-formati-ve-sunucusu-hakkinda-bilgiler-> (Erişim tarihi: 15.12.2022).
- Kanal D (2022, Aralık). Arda ile omuz omuza programı hakkında, <https://www.kanald.com.tr/arda-ile-omuz-omuza> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Kanal D (2022, Aralık). Gelinim mutfakta programı hakkında, <https://www.kanald.com.tr/gelinim-mutfakta> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Kanal D (2022, Aralık). Ardanın Mutfağı programı hakkında, <https://www.kanald.com.tr/ardanin-mutfagi> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Kanal7, (2022, Aralık). Nermin’in Enfes Mutfağı programı hakkında, <https://www.izle7.com/kanal7/kategori/nerminin-enfes-mutfagi> (Erişim tarihi: 09.12.2022).
- Nefis Yemek Tarifleri, (2022, Aralık). <https://www.nefisyemektarifleri.com/> (Erişim tarihi: 18.12.2022).
- TV8 (2022, Aralık). Bir yemek olsan programı hakkında, <https://www.tv8.com.tr/bir-yemek-olsan> (Erişim tarihi: 11.12.2022).

TV8 (2022, Aralık). *MasterChef programı hakkında*, <https://www.tv8.com.tr/masterchef-turkiye> (Erişim tarihi: 11.12.2022).

TV8 (2022, Aralık). *Yemekteyiz programı hakkında*, https://www.tv8.com.tr/yemekteyiz_ (Erişim tarihi: 11.12.2022).

